

**SKOLPORTENS PUBLIKATIONSSERIE FÖR
DOKUMENTERAT UTVECKLINGSARBETE**

VAR MED OCH SKAPA FRAMTIDSTRO!

Hur man genomför
entreprenörskap på riktigt

FÖRFATTARE:

Carl-Petter Bergh

Magnus Klang

Lars Vimre

---

*»I wouldn't say I was the
best manager in the business.
But I was in the top one«*

BRIAN CLOUGH

SKOLPORTEN

UTVECKLA SKOLAN

3/2019

SAMMANFATTNING

DENNA ARTIKEL SYFTAR till att beskriva det arbete som författarna genomfört med elever på Nacka gymnasium för att utveckla elevernas entreprenöriella förmågor genom ett samarbete med näringslivet i Nacka. Detta eftersom entreprenörskap enligt Skolverket ska gå som en röd tråd genom elevernas utbildning. Författarna undervisar i kursen Entreprenörskap och företagande som ges till elever på ekonomiprogrammet inriktning ekonomi vid Nacka gymnasium. Författarna har läst och tolkat författningar och forskning för att sedan diskutera detta med lärare i andra ämnen och därefter genomfört projektet. En slutsats, som författarna efter genomfört projekt kommit fram till, är att entreprenörskap är något som alla elever bör få möjlighet att prova. En annan slutsats är att eleverna har varit nöjda med projektet och att resultaten har varit utmärkta.

Carl-Petter Bergh, Lars Vimre och Magnus Klang är lärare i ämnet ekonomi vid Nacka gymnasium i Stockholm.

Epost:

carl-petter.bergh@nacka.se

magnus.klang@nacka.se

lars.vimre@nacka.se

Denna artikel har den 11 januari 2019 accepterats för publicering i Skolportens artikelserie för dokumenterat utvecklingsarbete.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens serie för dokumenterat utvecklingsarbete, "Utveckla skolan": www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:

www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
Bakgrund.....	7
Projektbeskrivning.....	7
Syfte.....	8
Frågeställning	8
METOD	9
Författningar	9
Rapporter	9
Annan forskning	10
Projektets utformning	11
HUVUDEL	13
RESULTAT	15
Elevundersökning.....	15
Elevresultat	15
DISKUSSION OCH SLUTSATS	17
REFERENSLISTA	19

INLEDNING

BAKGRUND

EKONOMILÄRARNÄ PÅ NACKA GYMNASIUM, som undervisar på ekonomiprogrammets inriktning ekonomi, har länge arbetat med entreprenörskap på olika sätt. Mer konkret så ingår kursen Entreprenörskap och företagande 100 p för elever som läser ekonomiprogrammet inriktning ekonomi. Nacka gymnasium är en gymnasieskola med drygt 2000 elever, 63 av dessa studerade på ekonomiprogrammet inriktning ekonomi årskurs tre under läsåret 2017/18. De elever som går på programmet möter flera lärare som tillsammans bildar ett arbetslag. Under elevens tre år på Nacka gymnasium så berörs entreprenörskap vid flera tillfällen, exempelvis i kurserna företagsekonomi 1 och 2. Tyngdpunkten för entreprenörskapsarbete är dock under årskurs tre genom elevernas drivande av UF-företag.¹

Skolverket (2018) slår fast i sin beskrivning av ekonomiprogrammet att entreprenörskap tillsammans med företagsekonomi och juridik är viktiga profilämnen och att entreprenörskap ska ingå i utbildningen. Ämnet företagsekonomi omfattar enligt Skolverket entreprenörskap vilket innebär metoder och förhållningssätt för att kunna starta, driva och vidareutveckla verksamheter. Ämnet har även som syfte att eleverna ska utveckla en förståelse för företagarens roll och villkor i samhället och ska bidra till att eleverna stimuleras i sin kreativitet och lust att omsätta idéer i praktisk verksamhet. Ämnesplanen i företagsekonomi nämner även att eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse av företagande genom fältstudier och arbete med autentiska exempel (ibid.).

PROJEKTBSKRIVNING

HÖSTTERMINEN 2015 BESTÄMDE sig artikelförfattarna att skapa Sveriges bästa UF-innehåll. Med UF-innehåll menar artikelförfattarna de moment som ingår under det år som eleverna bedriver sina UF-företag. Att bedriva UF-företag innebär att eleverna under årskurs tre på ekonomiprogrammet med inriktning ekonomi² på Nacka gymnasium startar, driver och avvecklar ett företag som antingen säljer en tjänst eller

vara. Eleverna har själva rätt att genom avtal fördela pengarna de har tjänat tillsammans mellan sig.

Det artikelförfattarna inom ramen för projektet har genomfört är att utveckla flera samarbeten både med Företagarna Nacka/Värmdö³ men även med andra gymnasieskolor i Nacka under läsåret 2017/18. Under projektets gång har innehållet under UF-året utvecklats med ett draknäste som genomförs tillsam-

1 UF-företag är den vardagliga benämningen på de hobbyföretag som eleverna bedriver i kusen entreprenörskap och företagande på Nacka gymnasium i samarbete med organisationen Ung Företagsamhet.

2 Ekonomiprogrammet avser hädanefter ekonomiprogrammet med inriktning ekonomi.

3 Företagarna Nacka/Värmdö är namnet på företagarnas lokala enhet i Nacka och Värmdö, under projektet har artikelförfattarna dock endast haft kontakt med företag ifrån Nacka.

mans med företagen Nacka/Värmdö och gymnasieskolorna YBC och Sjölin. Draknästet gick ut på att UF-företagen fick göra en företagspitch på max en minut, vilket innebar att eleverna på kort tid skulle sälja in sin företagsidé. Pitchen täckte områden som t.ex affärsidé, marknad, ekonomisk utveckling och

framtidspotential, vilken de sedan fick feedback på från en jury bestående av företagare i Nacka/Värmdö. Vidare genomfördes under projektet säljtillfällen på Nacka Forum, säljutbildning av ett externt företag och marknadsföringsutbildning med en representant från Arla.

SYFTE

SYFTET MED ARTIKELN är att beskriva hur artikelförfattarna genom ett samarbete med näringslivet i Nacka har arbetat för att utveckla den entreprenöriella för-

mågan hos eleverna på ekonomiprogrammet årskurs tre på Nacka gymnasium under läsåret 2017/18.

FRÅGESTÄLLNING

PROJEKTET HAR UTGÅTT från frågeställningen, hur kan samarbete med näringslivet i Nacka utveckla elevernas entreprenöriella förmåga?

METOD

FÖR ATT KUNNA genomföra projektet med att utveckla elevernas entreprenöriella förmågor så har en metod med kvalitativa inslag använts. Det har inneburit att artikelförfattarna har gjort en forskningsgenomgång där vi har studerat entreprenörskap utifrån aktuell forskning för att sedan kunna använda sig av denna när projektet med arbetslaget och elever inleds. Projektet har sin upprinnelse i beslut tagna vid ämneskonferenser i ämnet ekonomi, möten som genomförts i arbetslaget ekonomi samt beslut tagna av skolledare på Nacka gymnasium. De källor som författarna framför allt har studerat är författningar som behandlar entreprenörskap samt forskning som hand-

lar om att utveckla elevers entreprenöriella förmågor, se forskningsgenomgången i avsnitt 2.1–2.3.

En enkät genomfördes för att kunna tolka och dra slutsatser om hur eleverna, dvs. respondenterna upplever att kursen entreprenörskap och företagande utvecklat dem. Det är totalt sett 63 elever som läste kursen och av dessa svarade 56. Syftet med enkäten var att de undervisande lärarna skulle få kunskaper om saker som fungerar bra och saker som eleverna önskade förändra med kursen entreprenörskap och företagande 100 poäng. Urvalet av elever var givet då samtliga elever inom ekonomiprogrammet – ekonomi läste kursen.

FÖRFATTNINGAR

ENTREPRENÖRSKAP LYFTS FRAM av Skolverket och även av Europaparlamentet där det ingår i de så kallade Nyckelkompetenserna för ett livslångt lärande. EU lyfter fram vikten av entreprenörskap som en av de mest betydelsefulla komponenterna för Europas framtid. I regeringens strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet lyfter de fram att entreprenörskap ska finnas med under elevens utbildning.

I läroplanen för gymnasieskolan (Gy 11, reviderad 2017) lyfts även entreprenörskap fram. Där målet är att skolan skall stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende att vilja pröva och förmå elever till att lösa problem. Förmågan att vara entreprenöriell är värdefull för arbetslivet och näringslivet samt för eleven själv när det gäller vidare studier (Gy 11, 2017).

RAPPORTER

UNG FÖRETAGSAMHET I Danmark tog fram en rapport kring förebilders påverkan för unga att vilja bli entreprenörer. I rapporten tas det upp att både föräldrar, lärare och lokala entreprenörer är påverkansfaktorer vilka kan vara avgörande för ungdomarnas val. Det

som rapporten visar påverkar mest är om ungdomarna identifierar sig med förebilderna (Ung Företagsamhet, 2018a).

Ungdomar som föds med en förälder som är egenföretagare utvecklar oftare självförtroende att ut-

föra uppgifter inom entreprenörskap. I teorin om social inlärning är ungdomar speciellt påverkade av sina föräldrars egenskaper som riskbenägenhet och självständighet. Det hävdas vidare i rapporten att autentiska uppgifter i hög grad är motiverande för elever (ibid.).

Det lyfts också fram att en del länder inom UF-företagande använt sig av entreprenörer från närings-

livet som undervisat istället för lärare. Detta har dock inte varit lyckat utan UF-företagande har fungerat bäst när det undervisats som enskilt ämne av kunniga lärare som i sin tur har tagit in det lokala näringslivet. Detta visar att lärare inte kan ersättas av företrädare från näringslivet som saknar pedagogisk bakgrund (ibid.).

ANNAN FORSKNING

DIEHL, (2017) MENAR att det finns ett motstånd mot entreprenöriellt lärande hos flertalet lärare. Diehl beskriver i sin avhandling (2017), att det finns en motsats mellan friare arbetsformer, som entreprenöriellt lärande ofta förutsätter, och starkare krav på resultat och måluppfyllelse. Detta leder då in läraren på mer styrda arbetssätt. Diehls forskning visar att såväl elever som lärare ser vinster av de friare arbetsmetoderna eftersom helheten blir tydligare (ibid.).

Otterborg (2011) visar att en förutsättning för den entreprenöriella lärandeformen är att uppgifterna som eleverna ska genomföra tillåter ett stort elevinflytande och ansvar över sitt arbete. Vidare skriver Otterborg att eleverna ska utvecklas när det gäller kompetenser, förmågor och förhållningssätt. En del av Otterborgs resultat handlar om vikten av att eleverna inte endast genomför en uppgift för uppgiftens eller betygets skull, utan att de diskuterar och resonerar kring konsekvenserna av en lösning istället för att bara genomföra den (ibid.). Utgångspunkten för att använda den entreprenöriella lärandeplattformen menar Otterborg är att uppgifterna till eleverna innefattar att eleverna har en möjlighet till stort inflytande och ett ansvar över det arbete som ska göras (ibid.).

Wennberg (2012) visar att individer med högre utbildning och de med minst utbildning är de som är mest benägna att starta företag. Vad som är de bakomliggande faktorerna till detta är inte utrett. Wennberg visar att det dock finns forskare som tror att det kan bero på att den ena gruppen, som har högre utbildning, har större ledarskapsförmåga samt större omvärldskännedom. Utbildningen skapar möjligheter att kunna identifiera affärsmöjligheter och på så sätt öka benägenheten att utbilda sig. Samtidigt har denna grupp även större möjlighet att välja arbete på ar-

betsmarknaden vilket i sin tur minskar sannolikheten att de startar företag. Wennberg visar inte på några faktorer som kan förklara varför gruppen med minst utbildning visar på samma mönster som de med mest utbildning (ibid.).

Går det då lika bra för alla som startar företag? Wennberg (2012) tar upp det gamla klassiska talesättet ”övning ger färdighet”, förmågan att lyckas inom entreprenörskap ökar genom träning. Wennbergs studier visar tydligt att tidigare erfarenheter av entreprenörskap underlättar och ökar oddsen för ett framgångsrikt företagande. Vilken av förmågorna som är viktiga att träna på är dock fortfarande inte utredda enligt Wennberg (ibid.).

Finns det då någon skillnad mellan företag från elever som läst UF och de som inte gjort det? Wennberg (ibid.) menar att företag startade av personer med UF-erfarenhet är kort och gott mer framgångsrika. I detta fall mäts framgången i tillväxten och i arbetsskapande. Skillnaden i att skapa arbeten varierar mellan 3–7 procent under den undersökta tiden. Procentsatsen 3–7 procent kan låta som en liten del men tar man det i antal 100-tals företag det motsvarar förstår man att det gör skillnad. En annan positiv skillnad mellan de som läst UF och de som inte gjort det är att företagets överlevnadsgrad är högre i den förstnämnda gruppen (ibid.).

I Ung Företagsamhets (2018b) forskningsgenomgång framgår det att det finns fem olika dimensioner av utbildningsinnehåll som skapar meningsfull utbildning. De fem olika dimensionerna för undervisningens innehåll är hur roligt innehållet uppfattas, hur autentiskt innehållet uppfattas, om innehållet genomförs i samverkan, om innehållet ger eleverna möjlighet att ta ansvar samt om innehållet ger möjlighet för eleven

att använda sig av olika förmågor. Vidare visar Ung Företagsamhets forskningsgenomgång att om undervisningen skall uppfattas som meningsfull så måste

undervisningen ha ett svar på följande två frågor. Vad innebär det här för mig? Vad kan jag använda detta till? (ibid.).

PROJEKTETS UTFORMNING

PROJEKTET SOM FÖRFATTARNA bedrivit under året har bestått av att utveckla Nacka gymnasiums UF-arbete genom ett samarbete med näringslivet i Nacka. Eleverna som arbetade med UF-företagande på Nacka gymnasium mötte ett team bestående av lärare med ämneskunskaper inom svenska, engelska, juridik, företagsekonomi, matematik, historia och samhällskunskap. Lokalerna i vilka eleverna arbetade var sådana som skapade möjligheter för eleverna att bäst driva sitt UF-företag, med flera grupprum, en föreläsningssal och stora arbetsrum och allt i anslutning till varandra.

Projektet med att utveckla UF-arbetet har under året fokuserat på teamutvecklingen i UF-företagen. För att eleverna skulle utmanas att utvecklas som individer, men också tränas mot verkligheten, så lottades de grupper i vilka eleverna drev UF-företag. För

att kunna hålla ett tydligt fokus under året var projektet uppdelat i tre faser. Fas ett handlade om att starta företaget, den andra faser om att sälja produkten och den avslutande faser om att låta eleverna avveckla sitt företag.

Projektet huvudsakliga syfte har också inneburit flera olika samarbeten mellan Nacka gymnasium och två andra gymnasieskolor (YBC och Sjölin) samt med näringslivet. Det innebar att eleverna fick möta föreläsare, presentera sina företagsidéer och knyta nya kontakter utanför skolan samt bli granskade av personer från näringslivet. Projektet innebar också många tillfällen för eleverna att utveckla sin säljförmåga då författarna genom ett utarbetat kontaktnät och samarbete med det lokala näringslivet har kunnat skapa flera olika säljtillfällen för eleverna.

HUVUDDDEL

PÅ NACKA GYMNASIUM är målet att entreprenörskap skall beröras inom flera ämnen för att sedan sammanfattas under kursen entreprenörskap och företagande som drivs inom konceptet Ung Företagsamhet (UF). Ämnena som berörs är svenska 3, marknadsföring, affärsjuridik och entreprenörskap och företagande.

År 2015 satte Nacka gymnasium målet att entreprenörskapen skulle införlivas i flera kurser samt att eleven skulle utveckla sina entreprenöriella förmågor. Avsikten var att det skulle ge Sverige bästa UF-innehåll. De entreprenöriella färdigheterna hos eleverna sattes i fokus och inte antalet priser eleverna skulle vinna. Detta genom att samarbeta med näringslivet och att så många lärare som möjligt inom arbetslaget skulle vara delaktiga.

Ung Företagsamhet är en ideell utbildningsorganisation som startade i Sverige 1980. Målet är främst att ge ungdomar möjlighet att träna och utveckla sin kreativitet och även entreprenörskap. Organisationen är även en del i den globala organisationen Junior Achievement Worldwide (JAW). I denna organisation är cirka 40 länder runt om i världen medlemmar. JAW har sin grund i USA (Ung Företagsamhet, 2018a).

Det finns ingen bolagsform som heter UF utan ungdomarnas företag räknas som ett hobbyföretag. Eftersom de ses som ett hobbyföretag är det inte en juridisk person och betalar därför inte någon skatt. De har heller ingen rätt att lägga på moms på det som säljs och då följaktligen ej möjlighet att dra moms på det som köps. Skulle företaget gå bra och göra vinst så skall den redovisas i elevens inkomstdeklaration (Skatteverket, 2018).

Eleverna som går på Nacka gymnasiums ekonomiprogram ska utveckla sina förmågor att arbeta i grupp, stå för sina åsikter, bli kreativa, nyfikna, riskhantera, driva ett projekt, ta ansvar och få kunskap inom att starta och driva ett företag. Vägen för att lyckas med detta är lång. För att kunna utveckla dessa förmågor arbetades det med att skapa ett scenario som eleverna kommer att möta när de antingen studerar vidare el-

ler påbörjar sitt yrkesliv. Ett sådant scenario skapades genom att medlemmarna i UF-företagen lottades mellan klasserna och kön med avsikt att skapa helt nya konstellationer för att utmana eleverna att arbeta med att utveckla sin förmåga att arbeta i grupper. Alla inkluderades genom att en öppen lottning, till vilken grupp de skulle hamna i, genomfördes inför eleverna.

Under projektåret utvecklades också det gruppdynamiska arbetet. Det gjordes genom gruppstärkande övningar och genom att låta dem göra andra aktiviteter tillsammans såsom Amazing Race Stockholm (eleverna tävlade och samlade poäng med olika uppgifter i Stockholms innerstad) samt en talangjakt (eleverna fick stå på scen och visa en talang tillsammans). Även aktiviteter som minigolf och fyrkamp i skolan genomfördes för att få UF-eleverna att bryta av sitt aktiva arbete med företagen och då få en chans att lära känna varandra bättre och på så sätt få ett mer sammansvetsat team.

Den första fasen under UF-året kallades för att starta företaget, här gällde det för eleverna att snabbt komma fram till en produkt som de under året skulle arbeta med. Redan efter ett par veckor fick de stå framför en företagjury och presentera sin idé. Allt detta tack vare samarbete med två andra gymnasieskolor (YBC och Sjölin) samt Företagarna i Nacka/Värmdö. Detta samarbete initierades av artikelförfattarna när kontakt togs med Företagarna i Nacka/Värmdö. Företagarna ville då att även andra skolor som bedriver UF i Nacka skulle delta. Här fick eleverna gå in till en helt okänd jury och presentera sin produkt samtidigt som allt filmades. Inför detta fick eleverna träna på presentationsteknik med svensklärarna. Inom företagande är vikten att sätta mål A och O. Eleverna arbetar hela tiden med en målsättning och en utvärdering av målen. Vad gick fel? Hur kan vi göra annorlunda? Detta kan utveckla eleverna eftersom de kan inse vikten av att en grupp bara kan fungera om kommunikationen finns. Artikelförfattarna såg efter det till att ge eleverna ökad kunskap i

hur man kan uttrycka sig och skapade ett samarbete med en gästföreläsare på temat att våga tala. Det blev också ett återkommande tema för oss under året att träna eleverna på att våga prata inför folksamlingar genom olika försäljningstillfällen.

Den andra fasen under året handlade om försäljning och har som fokus att låta eleverna utvecklas genom att testa sina gränser. Det första tillfället som genomfördes var ett samarbete mellan Nacka gymnasium, Sjölin's och Nacka Forum. Första lördagen i december fick UF-eleverna möjlighet att sälja sina produkter i Nacka Forums lokaler. Därefter var nästa säljtillfälle Nacka gymnasiums julfrukost, skolan bjöd då in föräldrar och rådgivare till en frukost på skolan med musik från elever från gymnasiesärskolan. Där fick varje företag göra en så kallad "elevator pitch", det vill säga en mycket kort och kärnfull presentation av sin företagsidé, inför cirka 130 personer. Detta var även väldigt uppskattat av föräldrarna som såg hur modiga deras barn blivit.

Därefter var nästa säljtillfälle på Nacka gymnasiums julmarknad. Julmarknaden inleddes med att mediaeleverna premiärvisade de reklamvideos de arbetat fram för UF-företagen och att skolans ensemble bidrog med julmusik under julmarknaden. Eleverna gavs även möjlighet att närvara på UF-mässan⁴, och coachades då inte bara av lärare utan även av en marknadsförare från företaget Arla för att de skulle kunna genomföra ett så lyckat mässdeltagande som möjligt.

I och med att det är viktigt för eleverna att få en helhetsbild av hur det fungerar i verkligheten så hade vi flera samarbeten med personer som kom och föreläste för eleverna utifrån sin expertis, till exempel inom området försäljning. Elevernas rådgivare bjöds in till julfrukosten som nämndes ovan, allt för att det ska bli en bra helhet för eleverna om hur entreprenörskap tar sig uttryck i verkligheten.

Eleverna fick också gå utanför sin komfortzon, då de var tvungna att upprätta och hålla kontakten med en rådgivare till företaget. Att ta kontakt med andra människor är svårt för många och det krävs en hel del mod av dem för att göra det. Eleverna fick under året också agera köpare av reklamfilm och radioreklam av mediaeleverna på Nacka gymnasium. Även där fick eleverna själva skapa kontakten och upprätthålla den

fram tills att reklamen var färdigställd. Lärdomen för många av eleverna var vikten av att prata med sin motpart för att resultatet skall bli bra.

Den sista fasen som eleverna gick igenom var avvecklingsfasen, där eleverna lärde sig att upprätta årsboks slut för sitt företag och avsluta sitt företag. Genom ett samarbete, initierat av artikelförfattarna, med en revisionsfirma så blev UF-företagen granskade av en riktig revisor som träffade och gick igenom årsredovisningen med varje enskilt företag. Eleverna fick också i slutfasen göra en egen reflektion kring hur de hade agerat under året och vilka lärdomar de dragit.

---

4 Med UF-mässan menas här den årliga regionala mässa som organisationen Ung företagsamhet anordnar i Stockholm. Där får alla UF-företag i Stockholm möjlighet att ansöka om att få en plats att ställa ut och sälja sina produkter.

RESULTAT

ELEVUNDERSÖKNING

SOM VI BESKREV tidigare så genomförde vi en elevundersökning. Elevundersökningen visade att ca 91 procent av eleverna var nöjda eller mycket nöjda med kursen som helhet. Det motsvarar 59 elever som var nöjda eller mycket nöjda respektive fyra elever som var utan åsikt eller missnöjda. Den visar vidare att även ca 91 procent av eleverna skulle rekommendera kursen till andra elever.

Författarna gör bedömningen att det är troligt att de missnöjda eleverna bestod av elever som inte uppskattade att de inte fick välja sina grupper själva. Att författarna lottade grupper åt eleverna ledde, enligt författarna, till att gruppdynamiken fungerade bättre och många kände en trygghet i detta. Gruppindelningen gjordes också för att eleverna skulle få en känsla av sammanhang oavsett förutsättningar. En av de fem dimensionerna som dock därmed ej upp-

fyllets i detta projekt var att kunna påverka sitt arbete helt själv.

I enkäten fanns även en fråga där eleverna fick lämna övriga synpunkter kring kursens innehåll och arbetssätt. Några elever nämnde där att de tyckte att det var bra att grupperna lottades. Det finns dock alltid andra som säger tvärtom att de skulle vilja välja grupper men för en inkluderande lärmiljö är det av stor vikt, enligt artikelförfattarna, att lärare, som i detta fall genom lottning, är med och påverkar gruppindelningen. Elevundersökningen visar också att ca 96 procent av eleverna var nöjda eller mycket nöjda med lärarna i kursen, vilket motsvarar 61 elever. Ca 81 procent procent av eleverna tyckte att det hade varit den bästa och mest utvecklande kursen under deras tid inom gymnasieskolan.

ELEVRISULTAT

FÖR ATT GE en ytterligare bild av vilka effekter som projektet gett så har författarna valt att också visa hur elevresultaten på de två kurserna företagande och entreprenörskap samt marknadsföring, vilka är de som UF-företagande genomförs inom, har sett ut.

Under läsåret 17/18 så hade ca 71 procent av eleverna betyget A eller B i kursen entreprenörskap och företagande. Vilket kan jämföras med att det året innan var ca 63 procent som nådde samma resultat. Alltså var betygsutvecklingen i kursen entreprenörskap och företagande positiv under året som projektet genomfördes. Vidare går det att se att i kursen marknadsföring så var det ca 56 procent som nådde resultatet A eller B i kursen mot att det året innan var ca 84 procent som nådde

samma resultat. Värt att notera var att det året innan ej var en obligatorisk kurs, något som kan ha bidragit till en snedfördelning av vilken kunskapsförståelse eleverna hade i gruppen, vilket i sin tur kan ha påverkat resultatet. En rimlig analys är dock att, gällande marknadsföringskursen och elevresultaten i den kursen, den inte i samma grad påverkats positivt av projektet.

Artikelförfattarna ställde sedan dessa siffror i relation till elevernas totala betygsresultat i samtliga ämnen under år tre och vi kan då se att eleverna klarade sig bättre under projektets kurser. Det totala betygsnittet i samtliga ämnen för de båda klasserna var under år tre 15,9 vilket kan jämföras med deras resultat i de båda projektkurserna som låg på 17,46 samt 17,20.

BETYGSAMANSTÄLLNING UF-KURSER

KURS	BETYG							TOTALSUMMA	BETYGSNITT
	LÅ	A	B	C	D	E	F		
Företagande och entreprenörskap	Totalt	48	37	34	4	2	1	126	17,50
	16_17	24	16	23				63	17,54
	17_18	24	21	11	4	2	1	63	17,46
Marknadsföring	Totalt	54	20	28	4	2	1	109	17,80
	16_17	29	10	6		1		46	18,60
	17_18	25	10	22	4	1	1	63	17,20
Totalsumma		102	57	62	8	4	2	235	17,63

Alltså var elevernas betygsnitt avsevärt högre för de båda kurserna.

Artikelförfattarna anser att det är rimligt att göra bedömningen att UF som undervisningsätt alltså påverkar elevernas betygsresultat positivt. Även om vi

vidare också gör bedömningen att en förklaring till de positiva resultaten även skulle kunna härledas till elevernas förmågor och inställningar i och till äm-
nena.

DISKUSSION OCH SLUTSATS

SOM TIDIGARE NÄMNTS i denna artikel har en stor del av vårt arbete inom entreprenörskap gått ut på att knyta kontakter och samarbeten med både det lokala och nationella näringslivet – allt från Företagarna Nacka/Värmdö till en större revisionsbyrå. Dock har alla samarbeten utgått ifrån våra behov för undervisningen och det har hela tiden funnits en pedagogiskt tanke bakom detta. Det stärker undervisningen när någon utifrån talar med eleverna och eleverna märker att de förmågor som utvecklats och den kunskap som förmedlats sätts i ett sammanhang. Ett exempel är när representanten från Arla kom till våra elever och föreläste och tog med sig autentiska exempel/case och fick eleverna att förstå det som tidigare undervisats. Precis som i Ung Företagsamhets rapport (2018b) menar artikelförfattarna att detta inte ersätter lärandet i skolan utan blir ett komplement till den ordinarie undervisningen.

Artikelförfattarna anser att det krävs ett stort arbete för att genomföra ett projekt av denna karaktär. Mycket arbete ligger bakom såväl att skapa kontakt med Nackas näringsliv och ordna säljtillfällen för eleverna. Det arbetet kan endast vara givande om läraren kan se resultat av sitt engagemang enligt artikelförfattarna. I resultaten ser vi att det framgår att projektet har gett önskad kunskapsutveckling hos eleverna, vilket också gör att den insats i form av tid och energi som projektet innebar för artikelförfattarna också känns givande.

Som belyses i denna artikel är en av slutsatserna att det är av yttersta vikt att ungdomar får pröva sina vingar inom entreprenörskap. Resultaten visar att ca 91 procent av är elever nöjda med kursen som helhet och det beror nog till stor del på det som tagits upp tidigare, det vill säga att de fem olika dimensionerna till stor del uppnåtts. Något så enkelt som att själva stå för insamling till sin skolresa där de själva bakar, beräknar

och säljer kan vara ett enkelt knep för alla att pröva och utmana sig själva inom entreprenörskap. Denna artikel belyser vikten av att ge ungdomar träning i entreprenörskap, vilket enligt artikelförfattarna är otroligt viktigt för ungdomar idag. Detta då sådan träning enligt artikelförfattarna skapar elever med mer självkänsla och med större kreativitet vilket artikelförfattarna anser är viktigt i dagens samhälle. Om skolan med sitt inkluderande perspektiv tar det ansvaret så får alla elever samma förutsättningar i entreprenörskap. Läger man även till att en del elever inte har föräldrar som har eller haft eget företag blir uppförsbacken än större för vissa elever. Det som även visade sig är att när eleverna själva är med och styr innehållet så utvecklar de sin kreativa förmåga och de lär sig att resonera kring olika lösningsalternativ. Med andra ord när eleverna slutar på vårt program har deras självförtroende kring att våga prata och stå upp för sin åsikt utvecklats.

Eftersom forskning visar (Ung Företagsamhet, 2018a) att ungdomar med en företagare som förälder får högre självförtroende samt att autentiska uppgifter är motiverande för elever så ser vi som ytterligare ett bevis på att skolan idag måste arbeta med att utveckla elevernas möjligheter inom entreprenörskap. Om skolan inte tar sitt ansvar och gör detta kommer många ungdomar aldrig att få chansen att utveckla dessa kompetenser. Även om ungdomarna inte blir egenföretagare är förmågan att vara självständig en viktig faktor för att idag kunna lyckas och verka inom yrkeslivet. Självständigheten tränas våra ungdomar i, vare sig de vill det eller inte. Uppgifterna måste bli gjorda och pressen inom UF-företagen på varandra gör att många tränas i att ta ansvar, men även förstår vikten av att ta upp saker när det är problem. Självständigheten kan visa sig i att en del elever växer, de märker att de utvecklas och kan något och får på så sätt ett ökat självförtroende.

Precis som Diehl (2017) och Otterborg (2011) menar så blir eleverna medskapare till sitt lärande genom att arbetsformerna inte är strikt inrutade. Artikelförfattarna delar dessa forskares syn på detta och tycker att man skall träna alla olika förmågor. Kanske är det så enkelt att olika individer har olika förmågor och när dessa synliggörs så skapas ett självförtroende som gör att man vågar ta klivet och bli entreprenör. Även om man inte blir egenföretagare så är det fortfarande viktig att kunna se en affärsmöjlighet. Arbetar man på ett av våra storföretag och kan visa att man besitter den förmågan kommer det sannolikt inte att vara till ens nackdel. Man ska heller inte glömma att många nya arbetstillfällen skapas inom små och medelstora företag där denna förmåga kanske är än viktigare.

Om man lyfter blicken och ställer sig frågan vad eleverna utbildas, för, så är det bland annat, enligt utbildningsmålen för gymnasieskolan, för att en del skall läsa vidare på universitet eller högskola (Skolverket, 2011). Artikelförfattarna anser att det nog inte är ovanligt att elever på gymnasieskolan sällan undervisas inom entreprenörskap och sällan ges tydliga möjligheter till att utveckla och träna sitt entreprenöriella kunnande. Nästa steg för eleven efter universitetet är att börja arbeta och om arbetsmarknaden förändras till att man antingen börjar arbeta inom små och medelstora företag eller startar eget så kommer det sannolikt att krävas att man har en självständighet och förståelse för företagande. Om inte skolan tar ansvar för denna utbildning och träning, när skall den då ges?

När eleverna arbetar med sina egna företag uppnås till stor del alla tidigare nämnda dimensioner. Eleverna känner tydligt att det är de som har bäst kontroll på sina företag till skillnad mot många andra skolarbeten där det är läraren som styr skeppet på ett helt annat sätt. Det äger sina egna företag och pengarna som de tjänar är deras egna. Oftast har de även ”investerat” egna pengar som startkapital vilket än mer ökar på ansvarstagandet. Många av momenten är autentiska, som exempelvis momentet försäljning. När eleverna står exempelvis i Nacka Forum och bedriver julförsäljning tävlar de mot andra om att fånga kunderna. Många elever har förstått vikten av att kunna sälja och vi konstaterar att artikelförfattarnas arbete med projektet har varit en framgång genom att eleverna

utvecklat sin entreprenöriella förmåga och därmed skapat framtidstro.

Detta projekt kan användas av andra pedagoger på olika sätt. Dels så handlar det om att fler lärare har involverats i det entreprenöriella lärandet än endast lärarna i ämnet ekonomi. Elevernas lärande synliggörs också genom att föräldrar och skolledning bjuds in till att ta del av resultaten. Projektet som drivits kan även användas genom de olika delar som beskrivits ovan. Andra pedagoger kan inspireras av att våga bjuda in olika organisationer och företag och presentera det man arbetar med så att de kan komma med feedback som en del av undervisningen. Andra delar som pedagoger kan ta efter är möjligheten att lägga in olika gruppstärkande övningar där eleverna går utanför sin komfortzon. Samarbeten med andra klasser som eleverna inte känner där ansvaret ligger hos dem att ta kontakt är då något som de kan genomföra efter att ha handletts av oss lärare. Det ger ett mervärde inför deras framtida arbete och/eller universitetsstudier. Avslutningsvis vill artikelförfattarna inspirera andra pedagoger att gå utanför sin komfortzon genom att inte endast bjuda in utomstående aktörer som föreläsare utan som ”deltagare” och bollplank, att öppna upp klassrummet.

Artikelförfattarna hade för avsikt med arbetet att besvara frågan hur samarbete med näringslivet i Nacka kan utveckla elevernas entreprenöriella förmåga. Vi anser att vårt arbete inte kan ge ett tydligt svar på frågan då det finns många saker som kan påverka elevernas entreprenöriella förmåga. Det vårt arbete däremot kan anses visa är att samarbetet med företagarna Nacka/Värmdö har varit positivt för elevernas generella förståelse för det centrala innehållet i kursen. Samarbetet kan också sägas ha varit positivt för elevernas förståelse för de krav som ställs på en entreprenör och därmed varit positivt för elevernas förståelse för entreprenörskap. Författarna anser att det står klart att eleverna har utvecklat sin entreprenöriella förmåga under projektåret, däremot kan vi inte se att det nödvändigtvis har varit samarbetet med näringslivet i Nacka som har varit anledningen till den utvecklingen även om vi tror att det varit en bidragande orsak.

REFERENSLISTA

- ★ Diehl, M. (2017). *Måste det här vara som en väckelserörelse?: en studie om (det som kallas) entreprenöriellt lärande i grundskolan, utifrån Basil Bernsteins begreppsapparat*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- ★ Otterborg, A. (2011). *Entreprenöriellt lärande: gymnasieelevers skilda sätt att uppfatta entreprenöriellt lärande*. Diss. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-14599> (2018-08-31).
- ★ Skatteverket (2018). *Starta och driva företag – Ungföretagsamhet*. <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/startaochdrivaforetag/ungforetagare/ungforetagsamhet.4.5c13cb6b1198121ee8580002425.html> (2018-05-14).
- ★ Skolverket (2011). *Gymnasieskola 2011*. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2597> (2018-05-22).
- ★ Skolverket (2018). *Gymnasieprogram – Ekonomiprogrammet*. <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/programstruktur-och-examensmal/ekonomiprogrammet> (2018-05-16).
- ★ Ung Företagsamhet (2018a). *Förebilder kan få unga att bli entreprenörer*. <https://ungforetagsamhet.se/sites/default/files/forebilder.pdf> (2018-05-02).
- ★ Ung Företagsamhet (2018b). *Nöjdare elever med entreprenörskap i skolan? Aktuell forskning om entreprenörskapsutbildning*. https://ungforetagsamhet.se/sites/default/files/nojdare_elever.pdf (2018-05-08).
- ★ Wennberg K. (2012). *Övning ger färdighet? En långtidsuppföljning av UF-företagares entreprenöriella karriärer i Sverige 1990–2007*. Stockholm: Ung Företagsamhet. https://ungforetagsamhet.se/sites/ungforetagsamhet.new/files/rapport_ung_foretagsamhet_ovning_ger_fardighet_april_2012_1.pdf. (2018-08-31).

SKOLPORTEN